

Małgorzata Stanuła
Uniwersytet Jagielloński
Kraków

Baza danych BD-TKCh o Tygodniach Kultury Chrześcijańskiej w Krakowie (1980-1991)

Tygodnie Kultury Chrześcijańskiej w Krakowie

Zapowiedzią rozwinięcia tematyki Tygodni Kultury Chrześcijańskiej w Krakowie był artykuł zamieszczony w poprzednim numerze pisma FIDES¹, poświęcony tego typu wydarzeniom na terenie całego kraju. Obok charakterystyki historycznej i tematycznej TKCh w Polsce, obejmującej okres blisko dwudziestu lat od roku 1975 do 1993, uwzględniono tam również TKCh w Krakowie. Omówiono ich genezę, stronę organizacyjną, bogatą dokumentację archiwalną z Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie i opracowania prasowe. Na podstawie tych materiałów została utworzona w programie Micro ISIS baza danych BD-TKCh, która zawiera pełne informacje faktograficzne i odsyłające (bibliograficzne) o Tygodniach krakowskich w latach 1980-1991.

Dwunastoletnia historia Polski 1980-1991 kształtowała profil krakowskich Tygodni w poszczególnych latach. W programach imprez uwzględniano bowiem wydarzenia, które były wówczas najbardziej istotne dla polskiej religii i kultury. Różnorodność tematyczna podyktowana była także rocznicami obchodzonymi w danym roku. Nie sposób wymienić tu wszystkich ponad 40 rocznic, które uczczono poprzez tematykę wykładów, spotkań, repertuar teatralny, muzyczny czy filmowy. W pierwszym Tygodniu w 1980 roku odnotowano rocznicę urodzin Św. Benedykta i Jana Kochanowskiego oraz śmierci Jana Długosza. W latach następnych pion rocznicowy

---

¹ M. Stanuła, *Tygodnie Kultury Chrześcijańskiej w Polsce (1975-1993)* [w:] „FIDES Biuletyn Bibliotek Kościelnych” 1996 nr 1-2 s. 99-109.

poświęcano pamięci ważnych dla naszej kultury postaci: w roku 1983 - Cypriana Kamila Norwida i Wita Stwosza, w roku 1986 - Piotra Skargi i Romana Brandstaettera, w roku 1987 - Stanisława Wyspiańskiego, w roku 1988 - T.S. Eliota, Jana Matejki. Obok rocznic urodzin i śmierci przypomniano również znaczące dla Kościoła, polskiej kultury i historii Polski wydarzenia, takie jak: koronacja Obrazu MB Jasnogórskiej, koronacja św. Jadwigi, Sobór Watykański II, powstanie "Tygodnika Powszechnego", rocznica Diecezji Krakowskiej, wprowadzenie chrześcijaństwa na Rusi, założenie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, rocznica wybuchu II Wojny Światowej. Stałym akcentem krakowskich TKCh była tematyka papieska. Wyróżnić tu należy rok 1988, w którym obchodzono uroczyste 10 rocznicę pontyfikatu papieża. Ponadto motta poszczególnych Tygodni zaczerpnięto z wypowiedzi Jana Pawła II poświęconym kulturze.

Cechą stała od V Tygodnia był podział imprez na piony:

Korzenie Kultury Chrześcijańskiej,

Prelekcje,

Spotkania z twórcami kultury,

Teatr religijny,

Dni Muzyki Chóralnej

Wieczory Muzyki Sakralnej

W duszpasterstwie akademickim

Filmy

Wystawy.

Wyjaśnienia wymaga pion pierwszy. Do *Korzeni Kultury Chrześcijańskiej* należały inauguracje Tygodni oraz wydarzenia towarzyszące, takie jak: Inauguracje roku akademickiego w Papieskiej Akademii Teologicznej; Spotkania twórców przy grobie ich Patrona Adama Chmielowskiego, zatytułowane "U Brata Alberta"; Modlitwy młodzieży przy relikwiach bł. Jadwigi Królowej Polski. W ramach tego bloku znalazły się też rocznicowe prelekcje, recytacje i oprawa muzyczna, a także Msze Św. z homiliami.

Wysoki poziom naukowy zapewniały krakowskim Tygodniom wykłady rocznicowe, bądź wykłady wygłaszane przy

okazji innych imprez oraz oddzielny pion prelekcji. W niektórych latach ustalano zwarty zakres tematyczny tego pionu:

1984 – Myśl społeczna Kościoła

Dzieło i katecheza Jana Pawła II

1985 – Soborowy rachunek sumienia

1986 – Biblia i kultura

1988 – Jan Paweł II (dzieło i nauczanie).

Wykłady przybrały kilkakrotnie charakter sesji naukowych i sympozjów. W 1984 roku zorganizowano sympozjum homiletyczne zatytułowane *Głoszenie Słowa Bożego – dziś* oraz sesję naukową *Tradycje muzyczne Katedry Wawelskiej od średniowiecza do wieku XIX* w 250 rocznicę śmierci G.G. Gorczyckiego. W sesji zabrali głos przedstawiciele polskich instytucji nauki: Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Jagiellońskiego, Papieskiej Akademii Teologicznej, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie oraz IS PAN. W roku kanonizacji Adama Chmielowskiego (1989) na sesji naukowej prelekcje wygłaszali m.in. red. Marek Skwarnicki i doc. Stanisław Rodziński, których nazwiska jeszcze wielokrotnie pojawiają się w programach Tygodni. Do grona osób często goszczących z wykładami na krakowskich TKCh należy także Józefa Hennelowa i Stefan Wilkanowicz. Spośród innych prelegentów wymienić można Jana Błońskiego, Jerzego Chmiela, Leszka Elektorowicza, Aleksandra Gieysztor, Tadeusza Mazowieckiego, Ewę Miodońską, Tadeusza Pieronka, Władysława Stróżewskiego, Tadeusza Szymę, Józefa Tischnera, Jerzego Turowicza, Józefa Życińskiego. Ogółem w ramach dwunastu Tygodni w Krakowie 96 prelegentów wygłosiło 131 wykładów.² W całym zestawie wygłaszanych prelekcji powracające tematy to: życie, twórczość, nauczanie i pielgrzymki Jana Pawła II; Święci i błogosławieni; Biblia i zagadnienia teologiczne; dziedziny kultury (muzyka, film, itp.); historia

---

² Dane liczbowe zestawiono na podstawie bazy danych BD-TKCh.

Krakowa, osób i instytucji z nim związanych; problemy społeczne.

Kolejny pion godny uwagi to *Spotkania z twórcami kultury*. Ogółem odbyło się 65 spotkań z 54 osobami świata nauki i kultury. Przybierały one zazwyczaj formę wykładu lub rozmowy. Ze znanych gości wymienić można: Jana Błońskiego (1986), Adama Bujaka (1990), Henryka M. Góreckiego (1985), Krzysztofa Kiesłowskiego (1989), Witolda Lutosławskiego (1984), Danutę Michałowską (1984, 1991), Jana Twardowskiego (1984) i Krzysztofa Zanussiego (1986). Obok pojedynczych osób w spotkaniach uczestniczyły zespoły redakcyjne "Tygodnika Powszechnego" (1985), "Przeglądu Powszechnego" (1988), "Znaku" (1986), "W drodze" (1987) oraz Redakcja Programów Katolickich PR i TV (1990).

Najwięcej spotkań (21 spośród 65) odbyło się w 1991 roku. Było to wynikiem założenia programowego ostatniego XII Tygodnia – jako wyraz wdzięczności twórców skierowany ku Kościołowi, za udostępnianie świątyń przed 1989 rokiem. Dlatego też miejscem spotkań były Seminarium Duchowne.

W ramach TKCh wyświetlono 77 filmów w 236 projekcjach. Były to filmy różnego typu: szerokoekranowe i video, dokumentalne i fabularne, polskich i zagranicznych reżyserów. Zazwyczaj wyświetlano je w obiektach kościelnych, w jednym przypadku miejscem projekcji było kino "Związkowiec", gdzie w 1981 roku wyświetlono film F. Zeffirellego *Jezus z Nazaretu*.

Tematyka filmowa odnosiła się głównie do zagadnień religijnych: dokumentacja pielgrzymek papieskich, postacie Jezusa i Marii, bohaterowie Starego Testamentu (Dawid, Daniel, Mojżesz, Noe), wydarzenia biblijne (potop, Sodomia i Gomora, stworzenie świata, Wieża Babel). Tylko film dla dzieci *Przygody małego księcia* miał odmienny charakter.

O randze filmów świadczą sławne nazwiska ich reżyserów: wymieniony wcześniej F. Zeffirelli (*Jezus z Nazaretu*), J. Jogalla (*Missa Cracoviensis*), A. Trzos-Rastawiecki (*Pielgrzym, Credo*), K. Zanussi (*Z dalekiego Kraju*), W. Stokłosa (*Abyście byli mocni*).

Liczba 17 wystaw nie jest może tak imponująca w porównaniu z innymi formami artystycznymi, niemniej jednak, dostępne dla zwiedzających w ciągu trwania całego Tygodnia, stwarzały możliwość szerokiego udziału publiczności. Na wystawach prezentowano malarstwo, grafikę, rzeźbę, fotografię, znaczki pocztowe, haft. Urządzano je w podziemiach Kościoła Św. Norberta, w Kamieniołomie im. Jana Pawła II przy kościele Św. Józefa w Podgórzu, w Kurii Metropolitalnej, w Galerii KIK-u oraz w Muzeum Katedralnym.

Z bardzo licznych i różnorodnych ponad 100 wydarzeń teatralnych można wyróżnić trzy grupy imprez artystycznych:

1. *Koncerty poetycko-muzyczne* na zakończenie Tygodni w Bazylice Mariackiej o bogatym repertuarze i obsadzie aktorskiej. Dla przykładu, wymienimy koncert poetycki w 1986 roku poświęcony twórczości Romana Brandstaettera w osiemdziesiątą rocznicę jego urodzin zatytułowany *Biblia – moja Ojczyzna*. W programie wzięli także udział aktorzy spoza Krakowa: m.in. Barbara Horowianka, Maja Komorowska, Olgierd Łukaszewicz z Warszawy, Halina Winiarska i Jerzy Kiszki z Gdańska, Bogusław Kierc z Wrocławia, Wiesław Komasa z Poznania, Kuba Abrahamowicz z Bielska-Białej i wielu innych artystów.

2. *Wieczory poetów* organizowano 18 października w kościele OO. Karmelitów "Na Piasku". Recytowano poezję młodych poetów krakowskich, poezję kapłańską, emigracyjną oraz poezję sąsiadów, twórców czeskich i słowackich.

3. Trzecią grupę stanowią spektakle i przedstawienia. Największy oddźwięk wywołał spektakl *Przed Sklepem Jubilera* Karola Wojtyły w reżyserii A. Polony, wystawiony dwukrotnie w 1981 roku u OO. Paulinów na Skałce. Na to wydarzenie zwróciła uwagę prasa, wzmianki znalazły się w "Gazecie Krakowskiej", "Tygodniku Powszechnym" i "Dzienniku Polskim". W roku 1984 wystawiono *Powstanie narodu polskiego 1830 i 1831 M. Mochnackiego*, a w 1986 *Pieśń o moim Chrystusie* R. Brandstaettera.

W repertuarze teatralnym powtarzają się nazwiska R. Brandstaettera, Czesława Miłosza, C.K. Norwida, Juliusza

Słowackiego i Karola Wojtyły. Wysoki poziom artystyczny inscenizacji i recytacji zapewniała doborowa obsada aktorska. Na scenach krakowskich TKCh najczęściej pojawiały się takie osoby jak: K. Abrahamowicz, J. Frycz, K. Globisz, M. Jurasz, J. Jurasz, E. Karkoszka, J. Olszewska, J. Peszek, A. Polony, M. Przybylska, D. Michałowska, E. Wojciechowska. Ponadto ze znanych aktorów wystąpili J. Fedorowicz, G. Holoubek, W. Komasa, J. Radziwiłłowicz i J. Stuhr.

Piony muzyczne to *Dni Muzyki Chóralnej* oraz *Wieczory Muzyki Sakralnej* z udziałem chórów i zespołów muzycznych, a także solistów. W roku 1985 zorganizowano ponadto osobny blok poświęcony twórczości J.S. Bacha pt. *Bach – muzyka i wielkość*. Przy akompaniamencie muzyki odbywały się też recytacje i występy teatralne.

Najczęściej prezentowano twórczość J.S. Bacha oraz C. Francka. Muzycznemu dorobkowi G.G. Górczyckiego poświęcono wspomnianą już sesję naukową w 1984 roku. W bloku muzycznym występowała zarówno część wokalna jak i instrumentalna (głównie organowa). Z grona ponad 80 artystów wielokrotnie w krakowskich TKCh gościli: dyrygent B. Grzybek oraz mistrzowie organów M. Machura i M. Merunowicz. W grupie wykonawców zespołowych znalazły się takie chóry jak: Capellae Cracoviensis pod dyrekcją S. Gałońskiego, Chór Mariański – dyrygent J. Rybarski, Bractwo Lutniowe, Chór i orkiestra Filharmonii Krakowskiej, chór warszawskiego KIK-u, Pueri Cantores Tarnovienses, zespoły regionalne z Podhala, Orawy i Spisza, ponadto chóry akademickie: "Organum" kierowany przez B. Grzybka, Schola Cantorum Cracoviensis (dyrygent B. Karpała), Cantata (Politechnika Krakowska), Dominanta (Akademia Ekonomiczna w Krakowie), Akademia Muzyki Dawnej Studentów AM z Poznania i wiele innych. Akcent międzynarodowy nadawały TKCh występy zagranicznych gości. Wystąpił Chór Mei-Cantory z Holandii, Chór mieszany z Lozanny, Chór Kameralny Uniwersytetu w Münster oraz solowo artyści z Włoch i Niemiec.

Imprezy Tygodni odbyły się w 65 miejscach. Zazwyczaj były to kościoły, kaplice i miejsca przykościelne, takie jak dziedzience (np. OO. Paulinów na Skalce), sale akademickie (XX. Misjonarzy i Jezuitów), piwnice i podziemia (OO. Augustianów, Św. Norberta), "Kamieniołom" przy kościele Św. Józefa w Podgórzu. Inauguracje Tygodni odbywały się w Katedrze Wawelskiej, zaś uroczyste zakończenia poetycko-muzyczne w Bazylice Mariackiej. Tygodnie gościły też w krakowskich Seminariach Duchownych, w Kurii Metropolitalnej, w Muzeum Katedralnym na Wawelu oraz w Klubie Inteligencji Katolickiej. Cztery miejsca TKCh to instytucje świeckie: Collegium Novum (1990), Filharmonia Krakowska (1982), Pracownie Konserwacji Zabytków (1988) i kinoteatr "Związkowiec" (1981).

Baza Danych BD-TKCh

Baza danych BD-TKCh stanowi część pracy magisterskiej *Tygodnie Kultury Chrześcijańskiej w Krakowie 1980-1991. Baza danych*.³ W tomie drugim pracy znaleźć można *Opis i instrukcję użytkową bazy danych TKCh*, gdzie szczegółowo omówiono budowę, zawartość i sposoby wykorzystania bazy. Dla mniej zaawansowanych komputerowo użytkowników przygotowany został krótki przewodnik *BD-TKCh w pytaniach i odpowiedziach*, który może być traktowany jako załącznik do dyskietki. Pracę wzbogacają przykładowe wydruki z bazy oraz indeksy zamieszczone w aneksie.

W BD-TKCh pojedynczym obiektem jest każde wydarzenie kulturalne w ramach TKCh w Krakowie, a więc wykład, homilia, występ artystyczny, muzyczny lub teatralny, film, wystawa, spotkanie autorskie i inne. BD-TKCh zawiera 708 takich rekordów uporządkowanych chronologicznie. Opis każdej imprezy w bazie uwzględnia informacje ogólne o Tygodniu, w którym wydarzenie miało miejsce (numer Tygodnia, ramy czasowe w miesiącu, rok, organizatorzy, motto

---

³ M. Stanuła, *Tygodnie Kultury Chrześcijańskiej w Krakowie 1980-1991. Baza danych* [T.1-2], Kraków, UJ. Katedra Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej, 1994.

oraz informacje bibliograficzne o dokumentacji i opracowaniach odnoszących się do całego Tygodnia). Dane o samej imprezie są bardzo szczegółowe, obejmują datę dzienną i godzinę, miejsce z dokładnym adresem, tytuł i rodzaj imprezy, wykonawców i współrealizatorów, program artystyczny imprezy, wreszcie odesłania bibliograficzne do źródłowych dokumentów, recenzji i artykułów w prasie.

Użytkownik bazy powinien posiadać o niej pewien zasób wiedzy, co pozwoli na efektywne wykorzystanie możliwości wyszukiwawczych oferowanych przez program Micro ISIS. Całość bazy, wraz z oprogramowaniem i wydrukami, mieści się na jednej dyskietce o pojemności 1,44 MB. Baza BD-TKCh dostępna jest w dwóch wersjach: dla administratora i dla użytkownika. W wersji dla administratora, czyli zgodnej ze standardową wersją programu Micro ISIS, istnieje możliwość dokonywania wszelkich zmian w bazie, także usuwania danych. Wersja dla użytkownika posiada odmienne menu, zamykające dostęp do wielu funkcji, np. wprowadzania i modyfikacji danych, definiowania i aktualizacji struktury bazy. Ułatwia natomiast wyszukiwanie informacji.

Informacje techniczne odnoszące się do uporządkowania bazy na dysku, wywoływania i obsługi bazy, zostaną pominięte w niniejszym artykule. Wszelkie niezbędne instrukcje i wskazówki użytkownik znajdzie w załączniku przy dyskietce, a szczegółowy opis w pracy magisterskiej. W tym miejscu warto natomiast spojrzeć na BD-TKCh od strony jej cech specyficznych, usprawniających wykorzystanie. Walorem bazy w wersji dla użytkownika jest dokonanie pewnych zmian w standardowym menu, stanowiących element ochrony danych, poprawiających wygląd estetyczny bazy, a przede wszystkim ułatwiających wyszukiwanie. Automatyczne przejście programu (w chwili wywołania) do BD-TKCh oraz domyślne przyjęcie języka polskiego za język konwersacji, likwiduje konieczność każdorazowego wyboru tych funkcji. Opracowano dwa formaty wyświetlania informacji. Skrócony format TKCh2 (pod literą L) wyświetla ogólne informacje o dwunastu Tygodniach. Dla wszelkich wyszukiwań w bazie obowiązuje format zwykły TKCh

(pod literą A), gdyż jest on związany z terminami wyszukiwawczymi, odnosi się do słownika bazy.

Znajomość słownika, jego zawartości i układu, decyduje o właściwym i pełnym wykorzystaniu bazy. Terminy zawarte w słowniku są bowiem terminami wyszukiwawczymi. Zakres treściowy słownika w przypadku BD-TKCh jest bardzo szeroki. Do słownika trafia większość danych wprowadzanych do bazy. W słowniku uwzględniono:

1. Numery Tygodni – zgrupowane w jednym miejscu słownika dzięki poprzedzającemu je wyrażeniu NR (łatwo więc odnaleźć repertuar danego Tygodnia).
2. Rok – zastosowano podobne reguły jak w poprzednim punkcie, poprzedzając liczbę określeniem ROK.
3. Miejsca – wszystkie kościoły, w których odbywały się Tygodnie poprzedzono wyrazem KOŚCIÓŁ, co w efekcie umieściło je w słowniku obok siebie. Pozostałe miejsca imprez szeregowane były zgodnie z alfabetem od pierwszego wyrazu, np. "ZWIĄZKOWIEC".
4. Nazwiska – przyjęto dwie formy podawania nazwisk w słowniku: nazwisko i imiona w pełnym brzmieniu dla wykonawców (prelegenci, aktorzy, muzycy, współtwórcy, także uczestnicy wystaw) oraz nazwisko i inicjały imion dla autorów wykonywanych utworów poetyckich, teatralnych, muzycznych itd. Jeśli pewna osoba była autorem utworu, jak również w ramach Tygodni wystąpiła jako wykonawca, jej nazwisko pojawi się w słowniku dwukrotnie.
5. Wykonawcy zespołowi (muzyka i teatr) – najczęściej zgrupowani są pod hasłami "CHÓR", "SCHOLA", "ZESPÓŁ" lub w alfabetycznym szeregu pod nazwą własną, np. "TEATR SŁOWA POD KRZYŻEM". Wyjaśnienia wymagają ostre nawiasy <>, występujące w słowniku jedynie w przypadku wykonawców zespołowych. Sugerują one, że ujęta w nie nazwa własna zespołu jest powtórzona w układzie alfabetycznym słownika, np. termin "CHÓR <BARD>" powtórzy się pod literą "B" jako "BARD". Zabieg taki zastosowano celowo, gdyż pozostawienie terminów "CHÓR", "SCHOLA", "ZESPÓŁ" pozwala znaleźć dany typ

twórców wszystkich Tygodni w jednym miejscu. Jeśli natomiast ktoś zna nazwę własną zespołu, może bezpośrednio odwołać się do niej samej.

6. Typy imprez – przyjęto następujące formy imprez: "FILMY", "HOMILIA", "MUZYKA", "SPOTKANIA Z TWÓRCAMI KULTURY", "TEATR", "WYKŁAD", "WYSTAWY". Przykłady zastosowań: np. wybranie terminu "FILM" pozwoli określić liczbę projekcji w ciągu 12 lat i wyświetlić odpowiadające im rekordy. Połączenie tego hasła z rokiem lub numerem Tygodnia da w efekcie projekcje filmowe dla danego roku/Tygodnia. Podobnie można postępować z dowolnymi terminami, używając odpowiednich operatorów łączenia.
7. Daty imprez – umieszczone na początku słownika.
8. Rocznice – zgrupowane pod hasłem "ROZCHNIC".
9. Miejsowości oraz instytucje naukowe i kulturalne – są to miejsca, z których pochodzili wykonawcy (np. "WARSZAWA", "WŁOCHY"). Nazwy instytucji nie skracano lecz podawano w całości, np. "KATOLICKI UNIWERSYTET LUBELSKI".
10. Funkcje artystów. Instrumenty muzyczne – np. "DYRYGENT", "SKRZYPCE", "ORGANY". Zastosowanie: można zapoznać się z repertuarem np. muzyki organowej w ramach wszystkich lub wybranego TKCh.
11. Terminy określające tematykę imprez – zaczerpnięte z tytułów imprez lub z ich treści, jeśli treść udało się ustalić na podstawie dostępnych źródeł, (np. słowa kluczowe odnoszące się do Krakowa).
12. Pozycje bibliograficzne – uwzględniono nazwiska autorów opracowań (nazwisko i inicjał imienia) oraz dokumenty źródłowe do poszczególnych imprez, np. "DIALOG KOŚCIOŁA Z KULTURĄ".

Przy użyciu BD-TKCh, z myślą o użytkownikach nie znających programu Micro ISIS, zestawiono 20 indeksów w dwóch układach: chronologicznym i alfabetycznym.⁴ Indeksy podzielono na 8 grup. Sześć z nich odnosi się do

⁴ Wydruki indeksowe zamieszczone są w pracy magisterskiej (zob. przypis 3), jak również na dyskiecie BD-TKCh w katalogu WORK.

form przekazu naukowego i artystycznego TKCh (*Wykłady, Spotkania z twórcami kultury, Filmy, Wystawy, Teatr, Muzyka*). Zawierają nazwiska prelegentów bądź wykonawców, autorów wykonywanych utworów, tytuły wykładów, filmów, wystaw itp. Dwie ostatnie grupy to indeksy *Osoby* i *Topografia*. Pierwszy z nich obejmuje nazwiska ponad 500 osób, które miały jakikolwiek udział w tworzeniu TKCh (artyści, współtwórcy), zaś indeks *Topografia* zestawia wszystkie miejsca, w których odbywały się wydarzenia TKCh.

Zestawienie informacji o BD-TKCh:

Autor	Małgorzata Stanula
Typ bazy	odsyłająco-faktograficzna
Zakres tematyczny	TKCh i DKCh w Krakowie
Zasięg chronologiczny	1980-1991
Źródła	DŹS z Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie, artykuły z czasopism, wydawnictwa zwarte
Liczba rekordów	708
Język	polski
Instrukcja	<i>BD-TKCh w pytaniach i odpowiedziach</i>